ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Қарши шахри

2024 йил 14 ноябрь

Қарши туманлараро иқтисодий суди судьяси А.Муқумова раислигида, судья ёрдамчиси Ф.Тилавова котиблигида, даъвогар «Индорама Агро» масъулияти чекланган жамияти хорижий корхонасининг жавобгар «Алишер» фермер хўжалигидан 48 638 970 сўм асосий қарз, 23 444 162 сўм банк ставкасини қоплаш миқдори, 4 863 897 сўм бир марталик жарима ундириш ҳақидаги даъво аризаси юзасидан ишни даъвогар вакили С.Исомов (ишончнома асосида) иштирокида (жавобгар иштирокисиз) суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

даъвогар «Индорама Агро» масъулияти чекланган жамияти хорижий корхонаси (бундан буён матнда даъвогар деб қайд этилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар «Алишер» фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб қайд этилади) хисобидан 48 638 970 сўм асосий қарз, 23 444 162 сўм банк ставкасини қоплаш микдори, 4 863 897 сўм бир марталик жарима ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган даъвогар вакили жавобгар билан ўзаро шартномалар бўйича ҳақдорлик ва қарздорликлар ҳисобга олиш йўли билан ҳисоблаб чиқилганлигини, қарздорликлар тўлиқ бартараф этилганлигини маълум қилиб, қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд мажлиси вақти ва жойи тўғрисида хабардор қилинган жавобгар суд мажлисига келмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда – ИПК деб юритилади)нинг 170-моддасига асосан, суд ишни жавобгар вакилининг иштирокисиз куриб чиқишни лозим топди.

Суд, ишда иштирок этган тарафнинг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатлари ва мавжуд далилларни ўрганиб чиқиб, уларни бахолаб, қуйидаги асосларга кўра даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2022 йил 6 сентябрда 2328-сонли бошоқли донни етиштириб бериш бўйича фьючерс шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига асосан "Хўжалик" (жавобгар) "Харидор" (даъвогар)га мазкур битимнинг 1.8 бандида кўрсатилган махсулотни етиштириш ва етказиб бериш мажбуриятини олган, "Харидор" эса махсулотни кабул килиш ва шартномада келишилган суммада хак тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 1.3-бандига асосан "Хўжалик" (жавобгар) 40 гектар ер майдонида 120 тонна бошокли дон уруғларини даъвогарга етказиб бериш мажбуриятини олган.

Шартномага асосан жавобгар мажбуриятларни тўлиқ бажармасдан, даъвогар олдида қарздорлик вужудга келган.

Даъвогарнинг қарздорликларни тўлаш ҳақидаги талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Натижада ушбу низо келиб чиқиб, даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Даъво талаблари асослидир.

Чунки, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси 55-моддасига асосан, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Хар кимга ўз хукук ва эркинликларини суд орқали химоя қилиш, давлат органларининг хамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга хилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи кафолатланади.

Хар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси (кейинги ўринда — ФК деб юритилади)нинг 8, 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чикади.

ФКнинг 236-моддасида мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар булмаганида эса иш муомаласи одатларига ёки одатда куйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши, 237-моддасида мажбуриятларни бажаришдан бир томонлама бош тортишга йул куйилмаслиги, 333-моддасида эса карздор айби булган такдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар конунчиликда ёки шартномада бошкача тартиб белгиланмаган булса, жавоб бериши белгиланган.

ФКнинг 437-моддасига асосан махсулот етказиб бериш шартномасига мувофик тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

ФКнинг 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик, кишлок хужалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хужалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг хакини шартлашилган муддатда белгиланган бахода тулаш (тулаб туриш) мажбуриятини олади.

ФК 343-моддасига биноан, муддати тўлган ёки муддати кўрсатилмаган ёхуд талаб қилиш пайти билан белгиланган муқобил ўхшаш талаб ҳисобга ўтказилиши билан мажбурият тўлиқ ёки қисман бекор бўлади. Ҳисобга ўтказиш учун бир тарафнинг аризаси кифоя қилади.

Тарафлар ўртасида тасдиқланган солиштирма далолатномага кўра, жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарздорликлари тўлик бартараф этилган.

Шу боисдан суд даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

ИПКнинг 118-моддасига мувофик, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг каноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

"Давлат божи тўғрисида"ги Қонунга кўра иктисодий судларга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдорининг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи тўланиши керак.

Юқоридагиларга кўра суд, даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни, олдиндан тўланган суд харажатларини даъвогар зиммасида қолдиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 8, 234, 236, 237, 333,343,437, 465-моддаларини ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 66, 118, 128, 170, 176-180, 186,192-моддаларини қўллаб, суд

карор килди:

даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантириш рад этилсин.

Олдиндан тўланган 1 538 941 сўм давлат божи ва 37 500 сўм почта харажати даъвогар зиммасида қолдирилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори устидан у ҳабул ҳилинган кундан эътиборан бир ой ичида шу суд орҳали Ҳашҳадарё вилоят судининг иҳтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида ёки ҳонуний кучга кирган ва апелляция тартибида кўрилмаган ҳал ҳилув ҳарори устидан у ҳонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация тартибида шикоят берилиши (протест келтирилиши) мумкин.

Судья А.Мукумова

